

Conceptuele verheldering

ONDER DE MICROSCOOP

Wat betekent het om een woord te verwerven? Moet een kind een plaatje juist kunnen benoemen, of gaat het om meer? En welke technieken kan de kleuteronderwijzer gebruiken om een woord te verklaren?

EEN WOORD LEREN IS MEER DAN EEN PLAATJE BENOEMEN

In dit schema vind je wat het inhoudt om 'moeras' te leren.

<p>/mur'As/ het moeras, moerassen</p> <p>De vorm</p>	<p>De kleuter leert de klankvorm van het woord, maar ook de morfosyntactische eigenschappen.</p>
 <p>Referentiële betekenis</p>	<p>De kleuter verbindt het woord met een concrete plek of een afbeelding.</p>
<p>Een moeras is een plaats met veel ondiep water.</p> <p>Conceptuele betekenis</p>	<p>De kleuter bouwt een concept van wat een moeras nu eigenlijk is.</p>
<p>Bij een moeras zijn <i>muggen</i>. Je hebt <i>laarzen</i> nodig voor het moeras. Het moeras is <i>gevaarlijk</i>. Een moeras is een soort van <i>landschap</i>, net zoals een <i>bos</i> of een <i>wei</i>.</p> <p>Semantisch netwerk</p>	<p>De kleuter legt betekenisrelaties met andere woorden.</p>

Dit verwervingsproces voltrekt zich niet in één keer. Telkens wanneer de kleuter dit woord tegenkomt, zal hij zijn kennis van de vorm- en betekenisaspecten verfijnen.

VIJF TECHNIKEN OM WOORDEN TE VERKLAREN

	Definitie	Voorbeelden
Uitbeelden/tonen	De leerkracht gebruikt visuele ondersteuning zoals een prent, of gebaren.	<ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht demonstreert '<i>verrekijker</i>' door met haar hand een verrekijker uit te beelden. • Toon me eens wat <i>slenteren</i> is. • Kijk eens hoe mijn hand een <i>schaduw</i> maakt op de muur wanneer het licht erop schijnt.
Analyseren	De leerkracht daagt de kleuters uit om te analyseren hoe woorden zich tot elkaar verhouden door te vergelijken en te contrasteren, door aandacht te schenken aan meervoudige betekenissen, door synoniemen en antoniemen te noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn slapen en <i>rusten</i> hetzelfde? • Je zou het woord '<i>illustrator</i>' in '<i>artiest</i>' kunnen veranderen, en het betekent hetzelfde. • Betekent een <i>kolosiaal</i> gebouw dat het een groot gebouw is of een vervallen gebouw? • Op welke manier zijn <i>staren</i> en <i>gluren</i> verschillend? • Bestek. Sommige mensen noemen dat het <i>zilverraad</i>.
Definiëren	De leerkracht geeft een expliciete definitie of uitleg bij het woord in de context waarin het verschijnt.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kaal</i>, dat betekent dat je geen haar hebt. • Dat woord '<i>samovar</i>'. Ik weet niet wat het betekent, dus zoeken we het op. In een woordenboek. Ook volwassenen weten niet altijd wat een woord betekent. Ah, het is een soort van theepot. • Wat is een <i>hark</i>? Dat is een lange stok met een soort van kam eraan waarmee je dorre blaadjes en andere vuiligheid uit het gras kan halen.
Contextualiseren	De leerkracht brengt de kinderen ertoe om het woord te gebruiken in andere contexten dan waarin ze het geleerd hebben.	<ul style="list-style-type: none"> • Weet je wat ik vroeger <i>vreesde</i>? Dat de vrachtwagen achter onze auto te laat zou stoppen en op onze auto zou botsen. • Kan je een zin verzinnen met het woord '<i>ondeugend</i>'? • Wanneer je naar de Olympische Spelen kijkt, wat doen de atleten daar? Ze <i>wedijveren</i> om gouden en zilveren medailles te winnen.
Klankstudie	Het doelwoord wordt gebruikt bij de training	

van het fonologisch bewustzijn en letterkennis, of in schrijfoopdrachten. Ook het doelwoord langzaam en duidelijk uitspreken is een vorm van klankstudie.

- Kan je het woord '*razend*' zeggen? Het begint met 'rrrr'.
- Ons woord is '*moeras*'. Welk woord rijmt er op '*moeras*'? (klas, jas)
- Laten we het woord '*moeras*' op de lettermuur plaatsen. Met welke letter begint het woord, hoor je dat? Ja, inderdaad, 'm'. Kijk maar hoe ik het woord noteer.